

Norsen

Norsen, Hedemora 6:1, Hedemora socken och kommun, Dalarnas län

Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2015:51

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 1 OCH 2

Norsen

Norsen, Hedemora 6:1, Hedemora socken och kommun, Dalarnas län

Leif Karlenby

Lst dnr 431-12130-2014

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2015 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2015:51

Författare Leif Karlenby

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Leif Karlenby

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_150001

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	5
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod och genomförande.....	7
Resultat	7
Tolkning.....	8
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	8
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Bilagor	12

Bilaga 1. Schaktlista

Figur 1. Karta över trakten kring Hedemora med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart ring. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Dalarnas län har gett Arkeologgruppen AB i uppdrag att genomföra en utredning, etapp 1 och 2, av tomten Norsen, inom fastigheten Hedemora 6:1 i Hedemora socken och kommun. Sammanlagt tolv schakt grävdes i områdets mellersta och norra del. Ingen fornlämning framkom i schakten. I den södra delen hade en större grusplan anlagts och där fanns också en mindre industri.

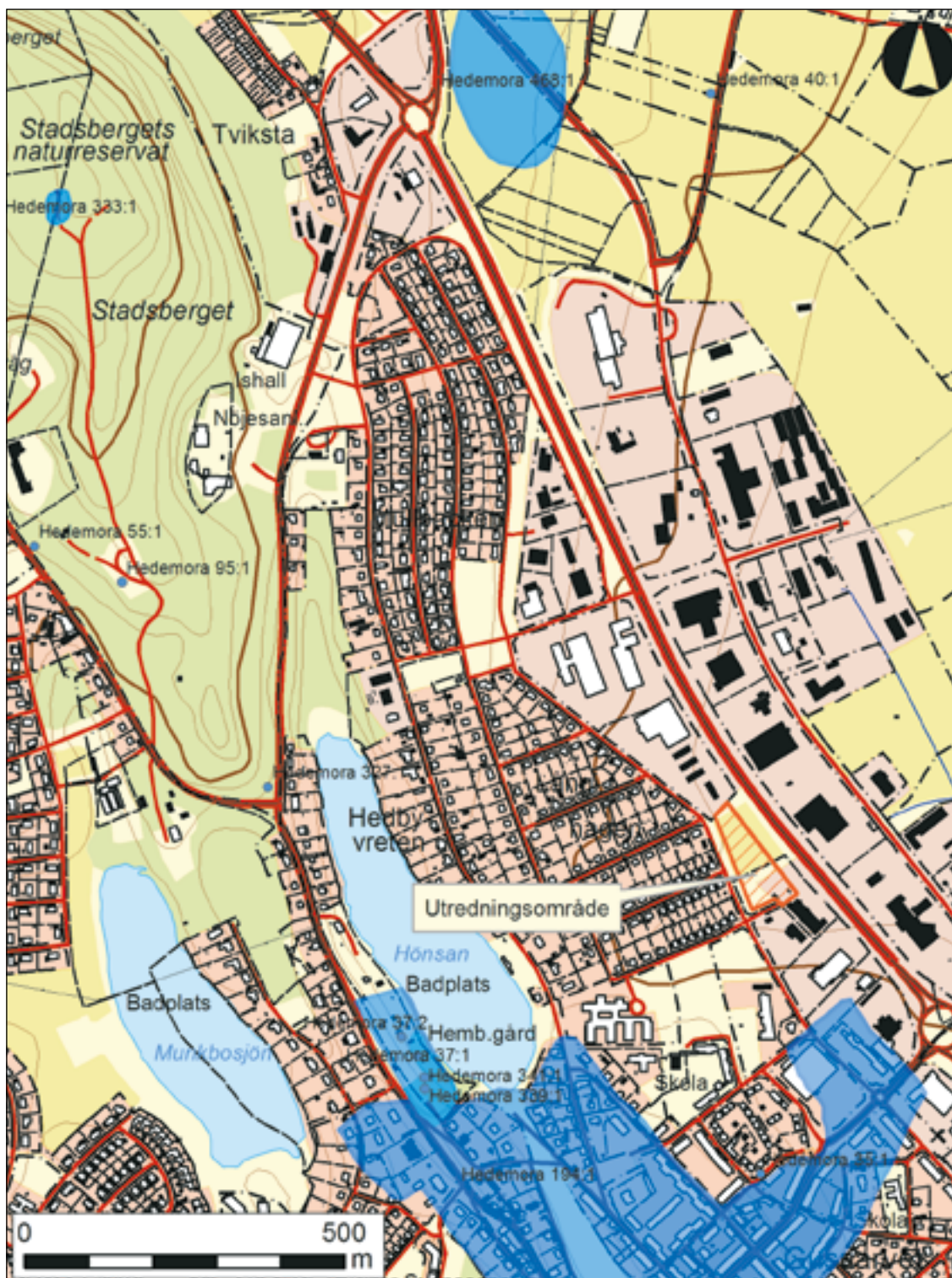
Figur 2. Vy över området. Foto från sydöst av Leif Karlenby.

Inledning

Länsstyrelsen i Dalarnas län har genom beslut den 22 april 2015, gett Arkeologgruppen AB i uppdrag att genomföra en utredning, etapp 1 och 2, av tomten Norsen inom fastigheten Hedemora 6:1 i Hedemora socken och kommun. Detta med anledning av att området är aktuellt i kommunens detaljplanearbete. Uppdraget har beställts av Hedemora kommun, som också stod för kostnaderna. Fältarbetet genomfördes den 1 juni år 2015.

Bakgrund och kulturmiljö

Hedemora är Dalarnas äldsta stad med stadsrättigheter från år 1459, då Kristian I gav hedemoraborna rätt att ha en borgmästare. Redan år 1446 hade Kristoffer av Bayern gett Hedemora torgmarknadsrättigheter. Betydande för staden var handeln med järn från bergslagsområdet till i första hand Stockholm (Trotzig 1943:9f).

Figur 3. Karta över Hedemora med den aktuella utredningsytan markerad med en röd, skrafferad yta. De mörkare blå ytorna anger fornlämningsområden. Skala 1:10 000.

Utredningsområdet var cirka 12 000 kvadratmeter och utgjordes till största delen av en grönyta mellan industritomter, ett bostadsområde och väg 70. I söder omfattades en mindre industrifastighet, som inte kom att utredas.

Ytan är en del av Hedemora stads gamla stadsjordar och kan så ha varit sedan staden fick stadsrättigheter på medeltiden. Ingen känd fornlämning fanns registrerad inom eller i anslutning till utredningsytan.

Syfte och frågeställningar

Syftet med utredningen var att fastställa om det fanns fornlämningar inom utredningsområdet och om så var fallet skulle utredningen översiktligt fastställa och beskriva fornlämningens karaktär och omfattning.

Metod och genomförande

Utredningen bestod av två etapper: en inledande kart- och arkivstudie och en utredningsgrävning.

En begränsad sökning genomfördes efter äldre kartor i Lantmäteriets digitala kartarkiv, samt en sökning i *Fornsök* efter fornlämningar och en sökning i Historiska museets databas över fynd i deras samlingar.

Inom det aktuella området grävdes tolv schakt med en längd varierande mellan 10 och 12 meter. Schakten var en skopa breda, motsvarande 1,5 meter. Djupet varierade mellan 0,25 till 0,40 meter. Den sammanlagda schaktlängden var 138 meter och totalt grävdes 207 kvadratmeter.

Matjordslagret var genomgående mellan 0,20 och 0,30 meter tjockt. Detta banades av skiktvis för att avslöja om det fanns några fornlämningar i området.

Schakten mättes in och beskrevs och registrerades i programmet Intrasis 3. Fyra översiktsbilder togs över området.

Resultat

Vid en genomgång av äldre kartor av området framgick att det endast berör den gamla ekonomkartan från år 1963 (1) samt generalstabskartan från år 1898 (2). Området ligger strax utanför det direkta stadsområdet, där en mångfald kartor från 1600- och 1700-talets Hedemora finns i *Lantmäteriets historiska kartor* på nätet. Området ingår dock av allt att döma i stadens jordar.

I Historiska museets databas på nätet är sju fynd registrerade från Hedemora socken. Inget av dessa finns i närheten av den aktuella utredningsplatsen.

Inga fornlämningar framkom i schakten. Området saknade helt spår av tidigare verksamhet. I den södra delen hade en större yta avbanats och grusfyllts vid ett tidigare tillfälle. Då ingen fornlämning framkom

i området i söder, bedömdes det inte nödvändigt att göra schakt i det uppgrusade området. Strax norr om denna yta fanns ett flertal mycket kraftiga diken (se figur 2).

Figur 4. I den norra delen hade marken beretts och på platsen var en stor grusplan anlagd, där fanns också stora diken. Foto från nordöst av Leif Karlenby.

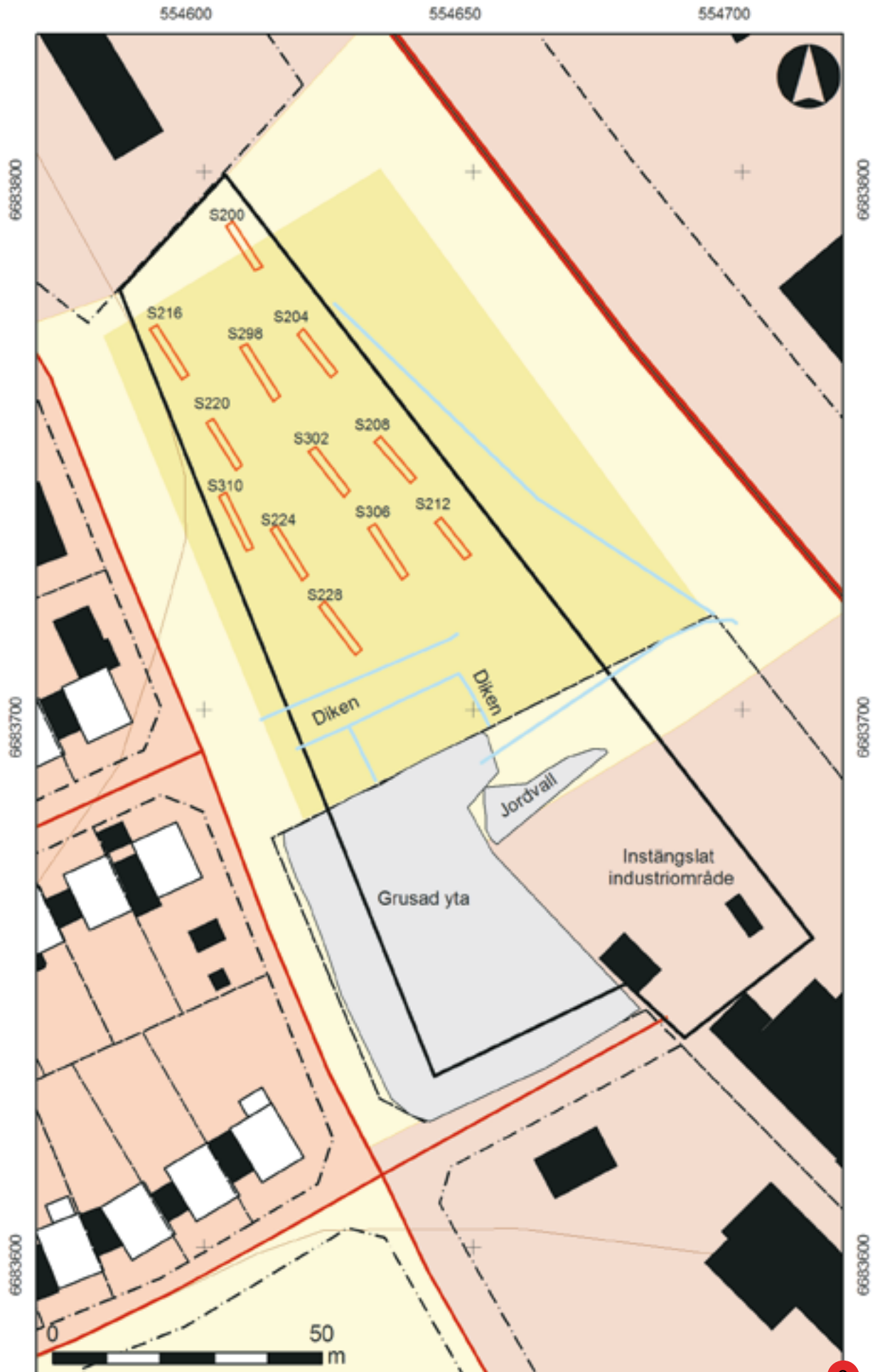
Tolkning

Området innehöll ingen fornlämning. Trots att det legat inom Hedemora stads gamla stadsjordar och i relativ närhet till staden, har ingen aktivitet som avsatt spår förekommit inom utredningsområdet.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet var att utreda om det fanns några fornlämningar inom utredningsområdet och om så var fallet skulle utredningen översiktligt fastställa och beskriva fornlämningens karaktär och omfattning.

Då inga fornlämningar påträffades har ändå utredningen uppfyllt syftet i och med att schakten grävts och beskrivits, genom vilket det har gått att fastställa att det inte fanns några fornlämningar i området.

Figur 5. Plan över utredningsområdet vid Norsen och där grävda schakt. Notera att den södra ytan delvis består av en nyligen anlagd grusplan och att delar begränsas av kraftiga diken. Skala 1:1 000.

Referenser

Tryckta källor

Karlenby, L. 2015. *Moränget – utredning i Östra Tviksta, Hedemora 6:1, 2:79-82, RAÄ468:1, Hedemora socken, Hedemora kommun, Dalarna*. Arkeologgruppen AB rapport 2015:50. Örebro

Trotzig, K. 1943. *Hedemora stads historia*. En hembygdsbok. Hedemora.

Kartor och arkivmaterial

Västerby J133-12G7b65. Ekonomiska kartan 1963.
(Rikets allmänna kartverks arkiv)

Hedemora 1243-90-1. Generalstabskartan 1898.
(Rikets allmänna kartverks arkiv)

Tekniska och administrativa uppgifter

Landskap	Dalarna
Län	Dalarna
Kommun	Hedemora
Socken	Hedemora
Fastighet	Hedemora 6:1
Fornlämningsnummer	—

Projektledning	Leif Karlenby, Johnny Rönngren
Personal	Leif Karlenby, Johnny Rönngren

Undersökningstid	2015-06-01
Exploateringsyta	12 000 m ²
Undersökt yta	207 m ² , 138 löpmeter
Koordinater	X 6683700 Y 554650
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Länsstyrelsens diarienummer
431-12130-2014

Arkeologgruppens projektnummer
2015_16

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1. Schakttabell

S200

10X1,5 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,25 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla.

S204

11X1,5 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,25 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla.

S208

11X1,5 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,25 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla.

S212

11X1,5 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,25 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla.

S216

12X1,5 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,25 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Enstaka tegelkross inblandat i lagret. Därunder steril mjäla.

S220

12X1,5 meter, 0,25 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,20 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla. Marken blev sank vid övergången till den sterila mjälan.

S224

12X1,5 meter, 0,25 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,20 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla. Marken blev sank vid övergången till den sterila mjälan.

S228

12X1,5 meter, 0,25 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,20 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla.

S298

12X1,5 meter, 0,4 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,25 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla.

S302

12X1,5 meter, 0,3 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,25 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla.

S306

12X1,5 meter, 0,35 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,20 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla.

S310

12X1,5 meter, 0,30 meter djupt. Överst fanns 0,05 meter tjock grässvål, där under 0,25 meter odlingsjord bestående främst av mjäla. Därunder steril mjäla. Ett dike fanns i schaktet, 0,1 meter djupt, recent.

